

Ses Temelli Cümle Yöntemi Üzerine Yapılmış Olan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi ¹

Alperen Ceylan, alperceysan@gmail.com, MEB, Türkiye, [0000-0003-3230-2962](tel:0000-0003-3230-2962)

Başak Kasa Ayten, basak.kasa@inonu.edu.tr, İnönü Üniversitesi, Türkiye, [0000-0001-5926-3380](tel:0000-0001-5926-3380)

SUMMARY/ÖZET (11 pt.)

The aim of this study is to examine the postgraduate studies on the sound-based sentence method. Document analysis technique was used in the study. Forty-two studies determined by criterion sampling were included in the study. The thesis classification form developed by Ceylan and Bozkurt (2023) was used to analyze the data. Descriptive analysis was used to analyze the data. In the light of the findings obtained from the research, it was seen that there were not many doctoral dissertations on the sound-based sentence method, the theme of expressing opinions about the sound-based sentence method was used the most, the studies were carried out mostly at Pamukkale, Hacettepe, Abant, Marmara, Çukurova Universities, and the most studies on the subject were conducted in 2008. In terms of methodology, it was concluded that quantitative methods and survey designs were mostly preferred in postgraduate studies, simple random sampling was mostly used, classroom teachers were mostly selected as the sample group, the range of 1 to 50 was mostly selected in the sample size, data were mostly collected through personal information forms and questionnaires, and descriptive statistics and parametric tests were mostly used in data analysis.

Anahtar Kelimeler: Ses temelli cümle yöntemi, doküman analizi, lisansüstü tezler

Giriş

İlk okuma yazma, bireylerin gelecekteki yaşamlarını doğrudan etkileyecek olan ve ilköğretim kademesindeki önemi diğer kademelere nazaran daha fazla olan bir süreçtir (Arslan, 2006). Bu sürecin bireylerin eğitim hayatına yönelik birçok amacı vardır. Bireylere okuma, yazma, konuşma, dinleme, görsel okuma ve sunu gibi becerilerin kazandırılması ilk okuma yazmanın amaçları arasındadır. Ayrıca bireylere Türkçeyi sevdirmek, noktalama işaretlerini doğru ve yerinde kullanımları, bireylerin yazma becerilerini geliştirmek, kelime hazinelerini geliştirmek de ilk okuma yazmanın temel amaçları arasındadır (Akyol, 2018). İlk okuma yazma sürecinde bireylere yalnızca okuma yazma öğretilmemekte anlamlı okuma ve yazma sürecinin olması ve dil becerilerinin bütünsel bir gelişimi hedeflenmektedir. Bu amaçların gerçekleşmesi ve ilk okuma yazmanın bireylere kazandırılması için bazı yöntemler kullanılmaktadır. Parçadan bütüne, bütünden parçaya, karma yöntem olarak üç türde incelenen bu yöntemler öğretilmesi gereken dile uygun olarak hedef kitlenin özelliğine göre belirlenebilir. Her yöntemin kendine göre güçlü ve zayıf yönleri söz konusudur.

Türkiye’de 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından beri “Ses Temelli Cümle Yöntemi” kullanılmaktadır (Arslan, 2006). “Ses Temelli Cümle Yöntemi” olarak belirlenen bu yöntem sonrasında “Ses Esaslı İlk Okuma Yazma Öğretimi” adını alsa da yöntemin uygulanışında bir değişiklik olmamıştır. Bu yöntemde ilk okuma yazma öğretimine seslerden başlanmakta sonrasında harflerden hecelere, hecelerden kelimelere, kelimelerden cümlelere ulaşılması hedeflenmektedir. Ses esaslı okuma yazma öğretiminin ilk okuma yazmaya hazırlık, ilk okuma yazmaya başlama ve ilerleme, bağımsız okuma ve yazma olmak üzere üç aşaması vardır. İlk okuma yazma sürecinde hazırlık aşamasında öğrenciler sesleri öğrenmeye geçmeden dinleme eğitimi, doğru nefes alıp verme, parmak, el ve kol kaslarını geliştirme, kalem tutma, boyama ve çizgi, el-göz koordinasyonu çalışmaları ile sesleri, harfleri öğrenmeye, okuma ve yazmaya başlamaya geçmektedir (MEB, 2024). Bu yöntemin ilk uygulamasında yazma sürecinde bitişik eğik yazı benimsense de sonrasında dik temel harflerin kullanımına geçilmiştir.

¹ Bu çalışma 12-15 Kasım 2024 tarihleri arasında Şanlıurfa’da düzenlenen 22. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu’nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Ses temelli cümle yöntemi ses yönteminin eleştirilerini, sınırlılıkları ortadan kaldırmaya yönelik oluşturulan, hızlıca cümleye ulaşmayı hedefleyen, bireylerin ezberlemeden bilgilerini yapılandırarak okuma yazmaya ulaşmasını hedefleyen bir yöntemdir. Bu yöntemin uygulanmasında güçlü ve zayıf yönler olabilmektedir. Ses temelli cümle yöntemi Türkçenin ses yapısına uygun bir yöntemdir (Tok vd., 2008) Ayrıca bu yöntem günlük hayatla ilişkilendirilebilir, bilgileri pekiştirme imkânı sunar, kalıcı öğrenmeyi sağlar (Elkatmış, 2013). Ayrıca bu yöntemle ders planı, materyal hazırlama, dikte çalışmaları gibi etkinlikler daha kolaydır (Gökalp ve Erdoğan, 2023). Akıncı vd. (2016) göre ses temelli cümle yöntemi ezbere dayalı olmayan bir yöntemdir ve bu yöntemle okumayı öğretmek daha kolaydır. Ses temelli cümle yönteminde eğlenceli ve motive edici materyaller kullanılabilir. Ancak ses temelli cümle yönteminde öğrenciler bütünü anlamakta zorluk çekebilmektedirler. Ayrıca öğrenciler yanlış heceleme, çekinceli ve yineleme okuma yapabilmektedir. Bilir (2005) ses temelli cümle yöntemiyle bireylerin beş altı hafta gibi kısa bir sürede okumaya geçse de bu okumanın anlamlı bir okuma olmadığını belirtmiştir. Akman ve Aşkın'a (2012) göre ses temelli cümle yöntemi bilinenden bilinmeyene, bütünlük, açıklık, somuttan soyuta gibi öğretim ilkeleriyle bazı uygulamalarda bağdaşmasa da anlamlı öğrenmeyi kolaylaştıran bir yöntemdir. Ateş vd. (2014) ses temelli cümle yönteminin okuma hızını düşürdüğünü ancak bu yöntemle öğrencilerin okuma yazmanın mekanizmasını anladığını ve zaman kaybı yaşamadığını belirtmektedirler. Turan'a (2010) göre ses temelli cümle yöntemiyle heceye daha çabuk ulaşılmaktadır. Ancak Yaşar ve Güvey Aktay (2015) heceleri ayırmada öğrencilerin sorun yaşadığını, göz sıçramalarını azalttığını, okumayı da yavaşlattığını vurgulamaktadır (Yaşar ve Güvey Aktay, 2015). Kavak'a (2019) göre ses temelli cümle yöntemiyle yapılan ilk okuma yazma öğretimi faaliyetlerinde öğrencilerin yazı yazma hızları düşmekte, öğrenciler noktalama işaretlerinde sorun yaşamakta, bazı harfleri karıştırmaktadırlar. Ses temelli cümle yöntemiyle yapılan ilk okuma yazma öğretimi faaliyetlerinde öğrenciler yazı yazarken bazı harfleri de eksik yazabilmektedirler (Yıldırım, 2008). Ses temelli cümle yöntemiyle yapılan ilk okuma yazma öğretimi faaliyetlerinde öğrenciler ses ve hece atlama, hece ve ses ekleme, heceyi ve sesi tekrar okuma, sesleri birleştirmeden okuma, seslerin yerini ya da kendilerini değiştirerek okuma gibi okuma hataları; harfin gövdesini yanlış yere yazma, harfleri aralık dışına taşıma, harf bağlantılarını yanlış yapma, harfleri şekline uygun yazmama, harfleri sola yatık yazma, harfi farklı boyutlarda yazma, harfler arası boşlukları ayarlayamama, satır sonunda uygun boşluk bırakmama gibi yazma hataları yapabilmektedirler (Alyıldız, 2011). Tüm bu güçlü ve zayıf yönlere bakılarak ses temelli cümle yönteminin uygulanmasına ilişkin birçok etkinlik yapılabilir, olumsuzluklar ortadan kaldırılarak öğrencilerin okuma yazma sürecinin daha verimli geçmesi sağlanabilir.

Ses temelli cümle yöntemiyle alakalı literatürde pek çok lisansüstü çalışma yapılmıştır. Yapılan lisansüstü çalışmalarda bu yöntem çeşitli yönlerden ele alınmıştır. Yapılan çalışmalar yöntem bakımından farklılıklar içermektedir. Bu yüzden bu çalışmaların sistematik incelenmesi gereği duyulmuştur. Sistematik incelemeler kıymetli çalışmalardır çünkü bu incelemeler sayesinde literatürdeki boşluklar ortaya konulmaktadır. Ayrıca sistematik incelemeler sayesinde araştırmacılar konu hakkında fikir sahibi olmaktadır (Kanlı vd., 2014). Literatürde ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik çalışmalar (Alim, 2019), ilk okuma yazma ve Türkçe öğretimi üzerine çeşitli sistematik incelemeler (Kadioğlu Ateş ve Kadioğlu, 2017; Yılmaz ve Kaya, 2020) yer alsada yalnızca ses temelli cümle yönteminin incelendiği bir sistematik incelemeye rastlanmamıştır. Alim'in (2019) yapmış olduğu meta sentez çalışmasıyla bu çalışmanın bazı noktaları benzerlik gösterse de bu çalışma amaç ve yöntem bakımından farklılık göstermekte ve daha güncel lisansüstü çalışmaları içermektedir. Bu çalışma, ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların pek çok yönüyle incelenmesi ve gelecekte bu konuyla alakalı araştırma yapacak olan araştırmacılara yol gösterici olması bakımından önemlidir. Tüm bu gerekçelerden hareketle bu çalışmanın amacı ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaları sistematik olarak incelemektir. Bu amaç doğrultusunda alt amaçlar şu şekildedir:

1. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların yapıldığı yıla göre dağılımı nasıldır?

3. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların yürütüldükleri üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların temalara göre dağılımı nasıldır?
5. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların araştırma yöntemi açısından dağılımı nasıldır?
6. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların araştırma deseni açısından dağılımı nasıldır?
7. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların örneklem grubu açısından dağılımı nasıldır?
8. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların örnekleme yöntemi açısından dağılımı nasıldır?
9. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların örneklem büyüklüğü açısından dağılımı nasıldır?
10. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların veri toplama araçları açısından dağılımı nasıldır?
11. Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların veri analizi teknikleri açısından dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

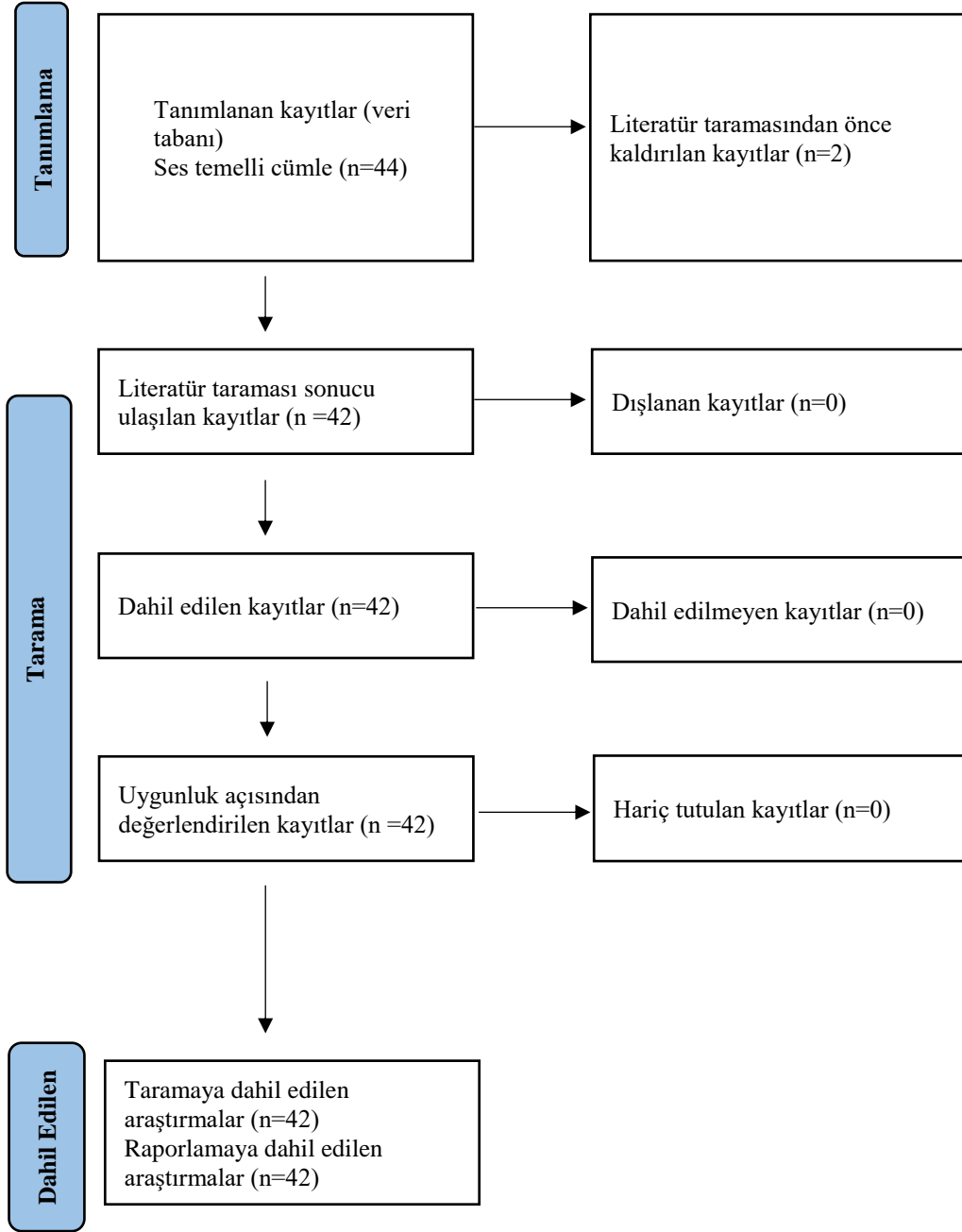
Araştırma Modeli

Bu araştırmada incelenen ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalar doküman inceleme tekniği kullanılarak incelenmiştir. Doküman inceleme tekniğine farklı bir ifade ile belgesel tarama denilmektedir (Ocak, 2019). Bu teknikte mevcut durumdaki belgeler ve kayıtlar incelenir (Karasar, 1999). Bu araştırmada da ses temelli cümle yöntemine ilişkin var olan lisansüstü çalışmalar incelenmiştir.

Çalışma Grubu ve Verilerin Toplanması

Bu araştırmada kullanılacak olan lisansüstü çalışmalar ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Ölçüt örneklemede çeşitli ölçütler kullanılmaktadır. Bu ölçütler hazır olarak alınabileceği gibi araştırmacı tarafından da oluşturulabilir. Bu örnekleme yönteminde belirlenen ölçütleri karşılayan tüm durumlar incelenmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmanın ölçütleri Yüksek Öğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi'nde yer alan, "Ses Temelli" anahtar kelimesini içeren, yazım dili Türkçe olan, izinli lisansüstü çalışmalardır. Veriler toplanırken Ceylan ve Bozkurt'un (2023) geliştirdikleri tez sınıflandırma formu kullanılmıştır. Veriler toplama aşamasında ilk olarak Ses Temelli kelimesi Yüksek Öğretim Kurulu Tez Dokümantasyon Merkezi'nde taratılmıştır. Tarama sonunda 44 adet çalışma ortaya çıkmıştır. Çalışmaların 42 tanesi araştırmaya dahil edilmiştir. Lisansüstü çalışmalar bilgisayara indirilmiştir. Excel üzerinden tez sınıflandırma formuna tek tek girilmiştir. Veri toplama sürecine ilişkin PRISMA akış diyagramı (Page vd., 2021) aşağıda Şekil 1'de yer almaktadır.

Veri tabanları ve kayıtlar aracılığıyla çalışmaların tanımlanması

Şekil 1. Akış Diyagramı

Verilerin Analizi

Toplanan verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Bu analiz yönteminde öncelikle çeşitli veri toplama araçlarıyla veriler toplanmaktadır sonrasında bu veriler temalara göre özetlenerek yorumlanmaktadır. Betimsel analizde elde edilmiş olan bulgular yorumlanmış ve özetlenmiş haliyle okuyucuya sunulmaya çalışılmaktadır. Betimsel analiz yapılırken 4 adım takip edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). İlk olarak analiz çerçevesi oluşturulmuştur. Bu aşama için Ceylan ve Bozkurt'un (2023) tez inceleme formu çerçeve olarak alınmıştır. İkinci adımda veriler tez inceleme formuna göre kodlanmıştır. Üçüncü adımda bulgular tanımlanmıştır. Dördüncü adımda ise bulgular yorumlanmıştır. Verilerin çözümlenmesi yüzde (%) ve frekans (f) hesaplamaları kullanılmıştır. Son olarak veriler tabloleştirilmiştir.

Çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamak için inandırıcılığa, aktarılabilirliğe ve tutarlılığa dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliği için veriler toplanırken titiz bir şekilde toplanmış olup aynı şekilde veriler titiz bir şekilde kodlanmıştır. Çalışmanın

inandırıcılığını sağlamak adına araştırmacılar arasında sürekli olarak etkileşim sağlanmış ayrıca tüm adımlar birlikte yürütülmüştür. Süreçlerle alakalı uzman görüşleri de alınmıştır. Aktarılabirliği sağlamak amacıyla çalışmanın tüm süreçleri detaylı bir biçimde anlatılmıştır. Raporlama yalın bir dille yapılmıştır. Tutarlılığı sağlamak amacıyla ham ve işlenmiş olan veriler muhafaza edilmiştir. Kodlamalardaki tutarsızlıkları engellemek için araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Fikir ayrılıklarını gidermek amacıyla tutarsız ifadeler araştırmacılar arasında tartışılmış ve görüş birliğine sağlanmıştır. Son olarak Miles ve Huberman'ın (1994) Güvenirlilik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı) x 100 formülüyle % 81,81 tutarlılık oranı elde edilmiştir. Miles ve Huberman (1994)'a göre tutarlılık için bu oran % 80 civarı olmalıdır (Miles ve Huberman, 1994). Buradan hareketle çalışmanın güvenirliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

Bulgular

Bu bölümde ses temelli cümle yöntemi kapsamında yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesine ilişkin bulgular sırasıyla verilmektedir. Tablo 1'de ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların araştırma türlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Lisansüstü Çalışmaların Araştırma Türüne Göre Dağılımı

Araştırma Türü	f	%	Bilimsel Araştırmalar
Yüksek Lisans	38	90,5	Akan (2021), Aker (2009), Aktürk, (2009), Alim (2019), Alyıldız (2011), Babayiğit (2012), A. Bektaş (2007), S. Bektaş (2011), Beyazıt (2007), Bulut (2010), Çelik (2020), Dedeli (2008), Değirmenci (2008), Demirci (2008), Dündar (2006), Erdem (2010), Gün (2006), Güneri (2024), Kanmaz (2007), Karadağ (2024), Karamuklu (2018), Kavak (2019), Kaya (2008), Kılınc Şahin (2017), Ortabağ Çevik (2006), Öğreten (2008), Özsoy (2006), Pehlivan (2018), Samancı (2007), Savaş (2008), Sönmez (2006), Tokta (2008), Uğuz (2006), Vatansever (2008), Yalçın (2015), Yıldırım (2008), Yiğit (2009), Zayim (2009)
Doktora	4	9,5	Arı (2021), Şahin (2008), Bay (2008), Turan (2007)
Toplam	42	100	

Tablo 1 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların en fazla yüksek lisans (f=33) çalışması olduğu görülmektedir.

Tablo 2'de ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2. Lisansüstü Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		Toplam	
	f	F	f	%	f	%
2006	6	-	6	14,3		
2007	4	1	5	11,9		
2008	9	2	11	26,2		
2009	4	-	4	9,5		
2010	2	-	2	4,8		
2011	2	-	2	4,8		
2012	1	-	1	2,4		

2015	1	-	1	2,4
2017	1	-	1	2,4
2018	2	-	2	4,8
2019	2	-	2	4,8
2020	1	-	1	2,4
2021	1	1	2	4,8
2024	2	-	2	4,8
	38	4	42	100

Tablo 2 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların en fazla 2008 (f=11) yılında yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3'te ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların yürütüldükleri üniversitelere göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 3. Lisansüstü Çalışmaların Yürütüldükleri Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		Toplam	
	F		F		f	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	2		1		3	7,1
Adnan Menderes Üniversitesi	1		-		1	2,4
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2		-		2	4,8
Anadolu Üniversitesi	1		-		1	2,4
Atatürk Üniversitesi	1		-		1	2,4
Çukurova Üniversitesi	3		-		3	7,1
Dokuz Eylül Üniversitesi	2		-		2	4,8
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	2		-		2	4,8
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	1		-		1	2,4
Fırat Üniversitesi	1		1		2	4,8
Gazi Üniversitesi	-		1		1	2,4
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	1		-		1	2,4
Hacettepe Üniversitesi	3		-		3	7,1
Kafkas Üniversitesi	1		-		1	2,4
Marmara Üniversitesi	3		-		3	7,1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	1		-		1	2,4
Mustafa Kemal Üniversitesi	1		-		1	2,4
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2		-		2	4,8
Niğde Üniversitesi	1		-		1	2,4
Pamukkale Üniversitesi	3		-		3	7,1
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	1		-		1	2,4
Selçuk Üniversitesi	1		-		1	2,4
Süleyman Demirel Üniversitesi	1		-		1	2,4
Trakya Üniversitesi	1		-		1	2,4
Uludağ Üniversitesi	1		-		1	2,4
Yeditepe Üniversitesi	2		-		2	4,8

38

4

42

100

Tablo 3 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların en fazla Abant (f=3), Hacettepe (f=3), Çukurova (f=3), Marmara (f=3), Pamukkale (f=3) üniversitelerinde yürütüldüğü görülmektedir

Tablo 4'te ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların temalara göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 4. Lisansüstü Çalışmaların Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	F	f	%
Ses temelli cümle yöntemi hakkında görüş bildirme	12	1	13	28,3
Ses temelli cümle yöntemi ile cümle çözümleme yöntemini karşılaştırma	7	-	7	15,2
Ses temelli cümle yöntemi süreçlerini çeşitli değişkenler açısından inceleme	5	2	7	15,2
Ses temelli cümle yöntemi üzerine meta analiz incelemesi	1	-	1	2,2
Ses temelli cümle yöntemi üzerine meta sentez incelemesi	1	-	1	2,2
Ses temelli cümle yönteminde karşılaşılan güçlükleri inceleme	9	1	10	21,7
Ses temelli cümle yöntemindeki harf sırasına alternatif harf sırası uygulama	1	-	1	2,2
Ses temelli cümle yöntemiyle oluşturulan metinleri çeşitli değişkenler açısından inceleme	1	-	1	2,2
Ses temelli cümle yöntemine yönelik algı düzeyi inceleme	2	-	2	4,3
Ses temelli cümle yönteminin etkililiğini inceleme	1	2	3	6,5
	40	6	46	100

Tablo 4 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla Ses temelli cümle yöntemi hakkında görüş bildirme (f=13) temasının kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5'te ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 5. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Araştırma Yöntemine Göre Dağılımı

Yöntem	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	F	F	%
Nicel	22	3	25	59,5
Nitel	9	-	9	21,4
Karma	7	1	8	19,0
	38	4	42	100

Tablo 5 ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla nicel yöntemlerin (f=25) kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 6’da ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan araştırma desenlerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 6. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Araştırma Desenine Göre Dağılımı

Desen	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	F	F	%
Deneysel	4	1	5	10,2
Durum	2	-	2	4,1
Meta analiz	1	-	1	2,0
Meta sentez	1	-	1	2,0
Tarama	27	3	30	61,2
Belirtmemiş	9	1	10	20,4
	44	5	49	100

Tablo 6 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla tarama deseninin (f=30) kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 7’de ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların örneklem grubuna göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 7. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Örneklem Grubuna Göre Dağılımı

Örneklem Grubu	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Akademik çalışmalar	2	-	2	3,6
İdareci	-	1	1	1,8
İlkokul öğrencisi	7	3	10	18,2
Müfettiş	1	1	2	3,6
Özel eğitim öğretmeni	2	-	2	3,6
Özel gereksinimli öğrenci	2	1	3	6,0
Sınıf öğretmeni	28	3	31	56,4
Sınıf öğretmeni adayı	2	-	2	3,6
Veli	2	-	2	3,6
	46	9	55	100

Tablo 7 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla sınıf öğretmeni (f=31) örneklem grubunun tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 8’de incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntemine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 8. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Örnekleme Yöntemine Göre Dağılımı

Örneklem Yöntemi		Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
		f	f	f	%
Seçkisiz	Basit seçkisiz	13	4	17	30,9
	Tabakalı	4	-	4	7,3
	Küme	2	-	2	3,6
Seçkisiz olmayan	Amaçlı	2	-	2	3,6

Kartopu	1	-	1	1,8
Kolay ulařılabilir	1	-	1	1,8
Maximum çeřitlilik	4	-	4	7,3
Ölçüt	8	-	8	14,5
Uygun	2	-	2	3,6
Örneklem seçimine gidilmemiş	4	-	4	7,3
Belirtilmemiş	7	3	10	18,2
Toplam	41	7	48	100

Tablo 8 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda kullanılan örneklem yöntemlerinin en fazla basit seçkisiz örnekleme yöntemi (f=17) olduğu görülmektedir.

Tablo 9’da ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 9. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Örneklem Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
1-50	19	2	21	37,5
51-100	6	-	6	10,7
101-150	6	3	9	16,1
151-200	3	2	5	8,9
201-250	1	-	1	1,8
250 üzeri	13	1	14	25,0
Toplam	48	8	56	100

Tablo 9 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla 1-50 örneklem büyüklüğü (f=21) aralığının tercih edildiği görülmektedir.

Tablo 10’da ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların kullanılan veri toplama aracına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 10. Lisansüstü Çalışmaların Veri Toplama Aracına Göre Dağılımı

Veri Toplama Aracı	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	F	%
Anket	13	2	15	14,7
Diğer formlar	5	2	7	6,9
Görüşme formu	15	-	15	14,7
Gözlem formu	5	2	7	6,9
Kişisel bilgi formu	35	4	39	38,2
Kontrol listesi	2	-	2	2,0
Ölçek	12	2	14	13,7
Test	3	-	3	2,9
Toplam	90	12	102	100

Tablo 10 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda en fazla kişisel bilgi formu (f=39) ve anket (f=15) ölçme araçlarının kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 11’de ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmaların kullanılan veri analizi tekniğine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 11. Lisansüstü Çalışmaların Kullanılan Veri Analizi Tekniğine Göre Dağılımı

Veri Analizi Tekniği	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	Toplam	
	f	f	f	%
Betimsel analiz	7	1	8	9,1
İçerik analizi	6	-	6	6,8
Non- parametrik test	10	2	12	13,6
Parametrik test	17	2	19	21,6
Tanımlayıcı istatistik	37	4	41	46,6
Belirtmemiş	2	-	2	2,3
Toplam	68	9	77	100

Tablo 11 incelendiğinde ses temelli cümle yöntemi üzerine yapılmış olan lisansüstü çalışmalarda veri analizi tekniği bakımından en fazla tanımlayıcı istatistiklerin (f=41) ve parametrik testlerin (f=19) kullanıldığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlk okuma yazma öğretiminde kullanılan yöntemlerinden biri olan Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı pek çok lisansüstü çalışma yapılmış. Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların incelendiği bir çalışmaya literatürde rastlanmamıştır. Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların genel bir durumunu ortaya koymak ayrıca konuyla alakalı gelecekte yapılacak olan çalışmalara ışık olmak amacıyla böyle bir çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu çalışmada Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış 42 tane lisansüstü çalışma incelenmiştir. Çeşitli bulgular elde edilmiş, bulgular tartışılıp sonuçlara varılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların türlerine göre dağılımı incelendiğinde 4 doktora tezinin, 38 yüksek lisans tezinin olduğu görülmektedir. Doktora çalışmalarının sadece 4 ile sınırlı olması Ses Temelli Cümle Yöntemi ile alakalı nitelikli lisansüstü çalışmaların çok fazla olmadığını göstermektedir. Doktora çalışmaları yüksek lisans çalışmalarına göre daha detaylı çalışmalardır. Ayrıca doktora çalışmaları daha nitelikli çalışmalardır (Ayar vd., 2023). Ancak doktora tezleri üzerine çalışırken konu belirleme aşamasında danışman etkisi, ilgi alanları, güncellik, orijinallik, literatür eksikliği gibi faktör etkili olabileceğinden (Akbulut vd., 2013) araştırmacıların Ses Temelli Cümle Yöntemi üzerine çok fazla doktora çalışması yapmamasına sebep olmuş olabilir. Bir başka noktadan düşünüldüğünde de doktora eğitimi ALES, dil barajı gibi yeterlilikleri olan ve maddi açıdan yıpratıcı olabilecek bir eğitim türüdür (Sevinç, 2001). Konuyla alakalı doktora tezlerinin az olması doktora eğitimi alan kişilerin az olmasının da işareti olabilir. Ayrıca Alim’in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada ağırlıklı olarak yüksek lisans çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde konuyla alakalı ilk yapılmış çalışmanın 2006 yılında, en fazla çalışmanın 2008 yılında yapıldığı görülmektedir. Ses Temelli Cümle yöntemi ülkemizde 2005-2006 eğitim ve öğretim yılından itibaren kullanılmaya başlanmıştır (Arslan, 2006). Bu yöntemin kullanılmaya başlamasıyla beraber lisansüstü çalışmaların 2006 yılından itibaren yapılmaya başlanması beklenen bir durumdur çünkü az çalışılmış konular ve literatüre yenilik katma düşüncesi tez konusu seçerken etkili olan faktörlerdir (Yeşilbursa vd., 2024). Ayrıca 2008’de bu çalışmaların yoğunluk kazanması Ses Temelli Cümle yönteminin kullanılmaya başlanmasına paralel bir

sonuçtur. Bulgulara bakıldığında zamanla bu konuyla alakalı çalışmaların azaldığı ve 2024'te yalnızca 2 tane çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu sonuç konuyla ilgili çalışılacak noktaların azaldığına ve konunun popülaritesini kaybettiğine işaret olabilir. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada lisansüstü çalışmaların ağırlıklı olarak 2008 yılında yapıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde konuyla alakalı en fazla çalışmanın Abant, Hacettepe, Pamukkale, Marmara ve Çukurova Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. Bu sonuç tez danışmanlarının uzmanlıklarıyla ve lisansüstü öğrencilerin ilgi alanlarıyla ilişkili olabilir (Ceylan ve Bozkurt, 2023). Bu çalışmaların 26 üniversite ile sınırlı olduğu görülmektedir. 208 yüksek öğretim kurumu (YÖK, 2023) içerisinde 26 üniversiteyle sınırlı kalınması konunun büyük çaplı olarak yaygınlaşmadığına işaret etmektedir. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada konuyla alakalı çalışmaların ağırlıklı olan Marmara, Hacettepe ve Anadolu Üniversitelerinde yapıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde konuyla alakalı en fazla Ses Temelli Cümle yöntemi hakkında görüş bildirme temasının yer aldığı görülmektedir. Konuyla alakalı çalışmalar genel olarak tarama araştırması olarak tasarlanmıştır. Bu temanın yaygın olarak yer alması beklenen bir sonuçtur. Tarama araştırmalarında geniş gruplar üzerinde bir olay ya da olguyla ilgili grubun görüş ya da tutumları incelenir (Karakaya, 2014). Bu sebepten dolayı çalışmaların çoğunluğu Ses Temelli Cümle yöntemi hakkında görüş bildirme teması üzerinedir. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada da "Ses temelli cümle yöntemi ile okuma-yazma öğretimine ilişkin görüşler" temasının en fazla kullanıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde konuyla alakalı en fazla nicel yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Bilimsel araştırmalarda problem durumunu çözmek için bir gelişim süreci belirlenmez. Bu sürece yöntem denir. (Cohen ve Manion, 1988). Bu yöntem seçilirken de problem durumuna uygun olacak bir yöntem seçilir (Çoban ve Oral, 2020). Buradan hareketle araştırmacıların lisansüstü çalışmalarının problem durumlarına en uygun buldukları yöntemin nicel yöntemler olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca nicel yöntemler daha pratik, daha fazla genellenebilir sonuçlar ortaya çıkaran ve daha kolay anlamlı farklılıkları ortaya çıkaran çalışmalardır. Bu yöntem nitel yöntemlere göre de daha basit bir yapıdadır (Baltacı, 2018). Bu sebepten dolayı araştırmacılar çalışmaların daha pratik ve kolay bir şekilde yürütmek için de bu nicel yöntemi ağırlıklı olarak seçmiş olabilirler. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada ağırlıklı olarak nicel yöntemli çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde konuyla alakalı en fazla tarama deseninin kullanıldığı görülmektedir. Bu sonuç çalışmalarda yaygın olarak kullanılan temaya paralel bir sonuçtur. Tarama araştırmalarında geniş gruplar üzerinde bir olay ya da olguyla ilgili grubun görüş ya da tutumları incelenir (Karakaya, 2014). Çalışmalarda ağırlıklı olarak Ses Temelli Cümle yöntemi hakkında görüş alınmıştır. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada ağırlıklı olarak tarama desenli çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde en fazla sınıf öğretmeni örneklem grubunun tercih edildiği görülmektedir. Ses Temelli Cümle yöntemi ilk okuma yazma öğretiminde kullanılan bir yöntemdir (Arslan, 2006). Sınıf öğretmenleri ilk okuma yazma öğretimini gerçekleştiren kimselerdir (Akyol, 2018). Bu sebepten dolayı en fazla sınıf öğretmeni örneklem grubu üzerinde çalışılması olağan bir durumdur. Ayrıca örneklem grupları seçilirken çalışma grubunun tecrübesi ve araştırmanın amacına uygunluğuna dikkat edilmektedir (Yeşilbursa vd., 2024).

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde en fazla basit seçkisiz örnekleme yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemde evren içinde yer alan paydaşlar örnekleme olma konusunda eşit bir şansa sahiptirler. Örneklemin doğru seçilmesi çalışmanın objektifli ve başarıya ulaşması için önemli bir unsurdur. Örneklemin yanlış olması hataları beraberinde getirmektedir (Korkmaz, 2020). Araştırmacıların basit seçkisiz örnekleme yöntemini daha fazla tercih etmesinde bu unsurlar etkili olmuş olabilir. Ayrıca basit seçkisiz örnekleme yönteminde evreni doğru yansıtma ve genellenebilirlik daha yüksektir (Baltacı, 2018). Çalışmaların çoğunda bu örnekleme yönteminin fazlaca kullanılması çalışmalar açısından olumlu bir sonuçtur. Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada ağırlıklı olarak basit seçkisiz örnekleme yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca hem Alim'in (2019) çalışmasında hem de bu çalışmada lisansüstü çalışmaların büyük bir kısmında örnekleme yönteminin belirtilmediği görülmektedir. Lisansüstü çalışmalarda örnekleme yönteminin raporlanması gerekmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde en fazla 1-50 örnekleme büyüklüğünün kullanıldığı görülmektedir. Örnekleme büyüklüğü belirlenirken neyin bilinmek istediği, amaç, kaynaklar, zaman, kullanılabilirlik göz önünde bulundurulur (Yazar ve Keskin, 2020). Tarama araştırmalarının fazla olmasına rağmen bu aralığın yüksek çıkması düşündürücüdür çünkü betimsel araştırmalarda örnekleme büyüklüğü en az 100 olmalıdır (Fraenkel vd., 2012). Ayrıca etkili bir nicel araştırma büyük örnekleme gerektirir (Dudwick vd., 2006). Buradan hareketle araştırmacıların örnekleme büyüklüklerini belirlerken doğru bir biçimde belirlemediği düşünülebilir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde en fazla anket ve kişisel bilgi formu veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Bilimsel araştırmalar yapılırken doğru teknik kullanılarak bilgiye ulaşılmalıdır (Cemaloğlu, 2021). Kişisel veri toplama araçlarının fazla oluşu çalışmalarda demografik verilere yer verilmesiyle alakalıdır (Dokumacı Sütçü, 2021). Anketlerin fazla oluşu nicel yöntemlerin fazla olmasıyla ilişkili olabilir çünkü anketler nicel yöntemlerin veri toplama araçlarıdır (İlhan vd., 2020). Ayrıca Alim'in (2019) Ses Temelli Cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimine yönelik yapılmış olan lisansüstü çalışmaların meta sentezine yönelik yapmış olduğu çalışmada ağırlıklı anket veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. Literatürdeki çalışmaların bu çalışmanın bulgularını desteklediği görülmektedir.

Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış lisansüstü çalışmalar incelendiğinde en fazla tanımlayıcı istatistiklerin ve parametrik testlerin kullanıldığı görülmüştür. Bu sonuç çalışmalarda nicel yöntemlerin fazla olmasıyla alakalıdır (Dokumacı Sütçü, 2021) çünkü nicel yöntemlerde veriler sayısal olarak çözümlenir (Hocaoğlu ve Akkaş Baysal, 2019).

Öneriler

- Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı yapılacak lisansüstü çalışmalarda doktora tezlerine daha fazla yer verilmesi önerilebilir çünkü doktora tezleri daha nitelikli araştırmalardır.
- Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılmış çalışmalarda en fazla Ses Temelli Cümle yöntemi hakkında görüş bildirme temasının kullanıldığı görülmektedir. Ses Temelli Cümle yöntemi üzerine yapılacak olan yeni lisansüstü çalışmalarda farklı temalara yer verilmesi önerilebilir.
- Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı yapılacak olan yeni çalışmalarda nicel yöntemler dışındaki yöntemlere de yer verilmesi tavsiye edilebilir. Bu sayede konu farklı şekilde irdelenebilir.
- Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı yapılacak çalışmalarda tarama desenleri dışındaki desenlere de yer verilmesi önerilebilir. Bu sayede farklı noktalara değinilebilir ve farklı noktalar incelenebilir.
- Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı yapılacak olan çalışmalarda ileri düzey veri analizi tekniklerinin kullanılması ve bu analizlere uygun çalışmaların tasarlanması tavsiye edilebilir. Konuyla alakalı ilişkisel tarama çalışmaları ya da ölçek geliştirme çalışmaları yapılabilir.
- Ses Temelli Cümle yöntemiyle alakalı eğer yurt dışında yazılmış lisansüstü çalışmalar mevcut ise bu çalışmalar sistematik olarak incelenerek literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, H. İ., Çepni, S., & Şahin, Ç. (2013). Doktora tez sürecinde karşılaşılan problemlerin belirlenmesi: eğitim fakültesi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 50-69.
- Akıncı, M., Bektaş, S., Gülle, T., Kurt, S., & Kurt, Y. (2016). Ses temelli cümle yöntemi ile okuma-yazma eğitimi. *Bogazici University Journal of Education*, 33(2), 97-115.
- Akman, E., & Aşkın, İ. (2012). Ses temelli cümle yöntemine eleştirel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 1-18.
- Akyol, H. (2018). *Türkçe ilkokuma yazma öğretimi* (16. baskı). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786050370171>
- Alim, N. S. (2019). *Türkiye’de ses temelli (esaslı) cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimi üzerine yapılan tez çalışmalarının meta-sentezi* [Yüksek Lisans Tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Alyıldız, A. (2011). *Ses temelli cümle yöntemi ile ilkokuma yazma öğretiminde öğrenci hatalarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Arslan, M. (2006). *Ses temelli cümle yöntemi ve uygulanması*. 10.09.2024 tarihinde https://www.researchgate.net/profile/Mehmet-Arslan-30/publication/309733672_SES_TEMELLI_CUMLE_YONTEMI_VE_UYGULANMASI/links/5820892508ae12715afbc0ee/SES-TEMELLI-CUeMLE-YOeNTEMI-VE-UYGULANMASI.pdf30/publication/309733672_SES_TEMELLI_CUMLE_YONTEMI_VE_UYGULANMASI/links/5820892508ae12715afbc0ee/SES-TEMELLI-CUeMLE-YOeNTEMI-VE-UYGULANMASI.pdf adresinden erişilmiştir.
- Ateş, H. K., Ada, S., & Baysal, Z. N. (2014). Ses temelli cümle yöntemine göre ilkokuma yazma öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi/IZU Journal of Social Science*, 3(5), 79-96.
- Ayar, A., Tüysüz, H., Alp, G., & Çavaş, P. (2023). Akıl ve zeka oyunları alanında yapılan çalışmaların sistematik bir analizi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 66, 51-83. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.959450>
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Ceylan, A., & Bozkurt, E. (2023). Akıl ve zekâ oyunları ile ilgili ilkokul düzeyinde yapılmış lisansüstü çalışmaların tematik ve metodolojik olarak incelenmesi. İçinde M. Çalışoğlu (Ed.), *Eğitimde güncel araştırmalar-II* (1. baskı, C. 1, ss. 61-80). Vizetek Yayıncılık.
- Cohen, L., & Manion, L. (1988). *Research methods in education* (4th edition). Routledge.
- Çoban, A., & Oral, B. (2020). Bilimsel araştırma yöntemleri ile ilgili temel kavramlar. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. baskı, C. 1, ss. 1-27). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.01>
- Dokumacı Sütçü, N. (2021). Zeka oyunları ile ilgili yapılan bilimsel araştırmaların tematik ve metodolojik açıdan incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(78), 988-1007. <https://doi.org/10.17755/esosder.826045>
- Dudwick, N., Kuehnast, K., Jones, V. N., & Woolcock, M. (2006). *Analyzing social capital in context: A guide to using qualitative methods and data*. World Bank Institute.
- Elkatmış, M. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının ses temelli cümle yönteminin yetişkinlere uygulanmasına ilişkin görüşlerinin analizi. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 114-128.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th edition). McGraw- Hill.

- Gökalp, M., & Erdoğan, B. (2023). Okuma yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 9(2), 56-77. <https://doi.org/10.47714/uebt.1149576>
- İlhan, M., Güler, N., & Taşdelen Teker, G. (2020). Nicel veri toplama araçları. İçinde B. Oral & A. Çoban (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. baskı, ss. 77-111). Pegem Akademi. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.04>
- Kadioğlu Ateş, H., & Kadioğlu, S. (2017). Türkiye’de 2005-2015 yılları arasında ilk okuma yazma alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(39), 301-318. <https://doi.org/10.16992/ASOS.11907>
- Kanlı, U., Gülçiçek, Ç., Göksu, V., Önder, N., Oktay, Ö., Eraslan, F., & Güneş, B. (2014). Ulusal fen bilimleri ve matematik eğitimi kongrelerindeki fizik eğitimi çalışmalarının içerik analizi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 127-153. <https://doi.org/10.17152/gefd.33332>
- Karakaya, İ. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri. İçinde A. Tanrıöğen (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (4. baskı, ss. 57-83). Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. bs, C. 1, ss. 147-159). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.06>
- MEB (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli İlkokul Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: an expanded sourcebook* (2nd edition). Sage Publications.
- Ocak, G. (2019). Bilimsel araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları. İçinde O. Gürbüz (Ed.), *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (1. baskı, C. 1, ss. 218-268). Pegem Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786052419649.06>
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., Shamseer, L., Tetzlaff, J. M., Akl, E. A., Brennan, S. E., Chou, R., Glanville, J., Grimshaw, J. M., Hróbjartsson, A., Lalu, M. M., Li, T., Loder, E. W., Mayo-Wilson, E., McDonald, S., ... Moher, D. (2021). The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ*, 10(1), 1-11. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>
- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 125-137. https://doi.org/10.1501/Egifik_0000000052
- Tok, Ş., Tok, T. N., & Mazı, Ö. A. (2008). İlkokuma yazma öğretiminde çözümleme ve ses temelli cümle yöntemlerinin değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 53(53), 123-144.
- Turan, M. (2010). Birinci sınıf öğretmenlerinin ses temelli cümle yöntemi ve yazı türlerine ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 8-22.
- Yaşar, Ş., & Güvey Aktay, E. (2015). Okuma becerisi açısından cümle yöntemi ve ses temelli cümle yöntemi. *Journal of Turkish Studies*, 10(7), 1-18. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8113>
- Yazar, T., & Keskin, İ. (2020). Nitel araştırmada örneklem. İçinde A. Çoban & B. Oral (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1. baskı, C. 1, ss. 229-246). Pegem Akademi Yayıncılık. <https://doi.org/10.14527/9786257880176.09>
- Yeşilbursa, C. C., Karakuş, A., & Geçgel, Ş. (2024). Sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü öğrencilerinin tez konusu belirleme eğilimleri. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(105), 615-622.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. bs). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D., & Kaya, S. (2020). İlk okuma yazma ve Türkçe eğitimi ile ilgili tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(1), 443-456. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.40266>

YÖK. (2023, Ekim 1). *Yükseköğretimde Yeni İstatistikler*.
<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2023/yuksekogretimde-yeni-istatistikler.aspx>.

İncelenen Araştırmaların Kaynakçaları

- Akan, E. (2021). *Çözümleme ve ses temelli ilkokuma ve yazma öğretim yöntemlerinin prozodik okuma becerileri açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Aker, Z. (2009). *Zihinsel engelli öğrencilere okuma -yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle yöntemi ile cümle yönteminin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Aktürk, Y. (2009). *İlk okuma-yazma öğretiminde ses temelli cümle yönteminin uygulanmasına ilişkin öğretmen görüşleri (Şanlıurfa/Viranşehir örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Alim, N. S. (2019). *Türkiye’de ses temelli (esash) cümle yöntemiyle okuma-yazma öğretimi üzerine yapılan tez çalışmalarının meta-sentezi* [Yüksek Lisans Tezi]. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi.
- Alyıldız, A. (2011). *Ses temelli cümle yöntemi ile ilkokuma yazma öğretiminde öğrenci hatalarının incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Arı, A. (2021). *Özel gereksinimli bireylere ses temelli cümle yaklaşımıyla okuma-yazma öğretiminde sabit bekleme süreli öğretimin etkililiği* [Doktora Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Babayiğit, Ö. (2012). *İlk okuma-yazma öğretiminde ses temelli cümle yöntemine ilişkin alternatif ses sıralamasının etkililiğinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Üniversitesi.
- Bay, Y. (2008). *Ses temelli cümle yöntemiyle ilk okuma yazma öğretiminin değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Bektaş, A. (2007). *Ses temelli cümle yöntemiyle gerçekleştirilen ilk okuma-yazma öğretiminin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans]. Çukurova Üniversitesi.
- Bektaş, S. (2011). *Ses temelli cümle yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri (Edirne ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Trakya Üniversitesi.
- Beyazıt, N. (2007). *İlk okuma yazma öğretiminin kazandırılmasında çözümleme yöntemi ve ses temelli cümle yönteminin farklı bakış açılarıyla değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Mustafa Kemal Üniversitesi.
- Bulut, A. K. (2010). *Eğitimde ses temelli cümle yöntemi uygulanan öğrencilerin okuma yazmaya geçişlerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Kafkas Üniversitesi.
- Çelik, E. (2020). *Ses temelli cümle öğretim yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri (Erzincan örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi.
- Dedeli, S. (2008). *Sınıf öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin yapılandırmacı yaklaşıma göre ses temelli cümle yöntemiyle ilkokuma ve yazma öğretimi konusunda yeterlilik düzeylerine ilişkin bir araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Değirmenci, M. (2008). *İlk okuma yazma öğretiminde ses temelli cümle yönteminin uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.
- Demirci, M. E. (2008). *Okuma becerisini ses temelli cümle yöntemi ile kazanan ilköğretim okulu ikinci ve üçüncü sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okumu hızı ve okumada doğruluk düzeyleri* [Yüksek Lisans]. Yeditepe Üniversitesi.
- Dündar, R. (2006). *Orta düzeyde zihinsel engelli çocuklara okuma öğretiminde ses temelli cümle ve cümle çözümleme yönteminin etkililiklerinin karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Erdem, M. (2010). *Eğitilebilir zihinsel engelli öğrencilere okuma-yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle ve cümle çözümleme yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Gün, A. (2006). *Öğretmenlerin ses temelli cümle yöntemine ilişkin algıları ve görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Güneri, B. (2024). Ses temelli okuma yazma öğretiminde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kanmaz, A. (2007). *Ses temelli cümle yöntemini uygulayan birinci sınıf öğretmenlerinin yöntem hakkındaki görüşleri ve öğrencilerin okuma yazma becerilerini değerlendirmeleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Karadağ, M. E. (2024). *Sınıf öğretmenlerinin ses temelli cümle yöntemine ilişkin görüşleri: Bir meta analiz çalışması* [Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Karamuklu, E. S. (2018). *Disleksi olan öğrencilerde cümle çözümleme ve ses temelli cümle yöntemleri ile okuma yazma öğretiminin etkililiğinin karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kavak, G. (2019). *Ses temelli cümle yönteminin uygulama aşamalarında ortaya çıkan sorunlar* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Kaya, D. (2008). *Öğrencilerin okuduğunu anlamalarının çözümleme yöntemi ve ses temelli cümle yöntemine göre karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Kılınç Şahin, Y. (2017). *Ses temelli cümle yöntemine göre oluşturulan metinlerin öğrencilerin bilişsel gelişimine uygunluğunun öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Ortabağ Çevik, S. (2006). *Birinci sınıf öğretmenlerinin ilkokuma yazma öğretiminde ses temelli cümle yöntemine ilişkin görüşleri (Bursa ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Öğreten, Ş. (2008). *Yeni ilköğretim eğitim programı kapsamındaki ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazma öğretiminin ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerince değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans]. Marmara Üniversitesi.
- Özsoy, U. (2006). *Ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazma öğretiminde karşılaşılan güçlükler (Eskişehir ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi.
- Pehlivan, E. (2018). *Ses temelli cümle öğretim yöntemine ilişkin öğretmen görüşleri (Diyarbakır örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Erzincan Üniversitesi.
- Samancı, S. (2007). *Ses temelli cümle yöntemiyle okuma yazma öğretiminde ilköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Sönmez, M. (2006). *Ses temelli cümle yönteminin uygulanmasında karşılaşılan güçlükler ve çözüm önerileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Şahin, N. (2008). *Ses temelli cümle yöntemine yönelik öğretmen görüşleri ve uygulamalarına ilişkin bir inceleme* [Doktora Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Savaş, B. (2008). *Ses temelli tümce yöntemine göre ilkokuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlar* [Yüksek Lisans Tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Tokta, M. C. (2008). *Zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerinde ses temelli yöntemin okuma yazma öğretimine etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Turan, M. (2007). *İlköğretim I. sınıf Türkçe dersi ilk okuma yazma programında uygulanan ses temelli cümle yönteminin uygulamadaki etkililiği* [Doktora Tezi]. Fırat Üniversitesi.
- Uğuz, S. (2006). *Ses temelli cümle yönteminin öğretmenler tarafından algılama biçimleri ve uygulamada karşılaşılan güçlükler* [Yüksek Lisans Tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Vatansever, H. (2008). *Çözümleme (cümle) yöntemi ve ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğrenmiş çocukların okuduğunu anlamadaki başarı durumlarının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans]. Marmara Üniversitesi.
- Yalçın, R. (2015). *Ses temelli cümle yönteminin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi Alanya örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Yıldırım, M. (2008). *Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında ses temelli cümle öğretimi yöntemi ile ilk okuma yazma öğretimi sırasında karşılaşılan güçlükler* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Yiğit, V. (2009). *Ses temelli cümle yöntemi ile ilk okuma yazma öğretim sürecinde karşılaşılan güçlükler ve bu güçlüklerle baş etme stratejilerinin belirlenmesi; (Şırnak ili örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.

Zayim, H. (2009). *Ses temelli cümle yöntemi ile okuma yazma öğretim sürecinde hece döneminin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.